

werden de aangetaste plekken wel eens afgewreven ter bestrijding van het kwaad. De vruchtbomen zaten zomers flink onder de rupsen van de ringelrupsvlinder, (*Malacosoma neustria* L.), die vanuit een spinsel in de oksels van takken hun vraatzuchtige voedselexpeditie's uitvoerden; deze nesten werden 's avonds met een op een stok gestoken brandende turf vernietigd.

Oorlogschade in 1940 - 45

Ook de tweede wereldoorlog 1940-45 liet het Weerterbos niet onberoerd. In de meidagen 1940, toen de duitse legers binnenvielen maakten deze, door een opening in de verdedigingslinie, tussen de nederlandse grens en het kempisch kanaal een omtrekkende beweging, waarbij ze de langs de Zuid-Willemsvaart aangelegde verdedigingslinie in de rug bedreigden, de verdedigers bleef niets anders over dan door een haastige terugtocht te redden wat er nog te redden viel.

Ze trokken toen terug op het Weerterbos en toen bleek dat ook daar de situatie onhoudbaar was trok men door het bos naar het Noordbrabants deel bij het landgoed Hugten en verder westwaarts. Nog in de loop van mei 1940 volgde daarna een aanval van een engelse bommenwerper die zijn lading over het bos uitstrooide, blijkbaar in de wetenschap dat daar inmiddels munitie-depôts waren aangelegd. Later, tijdens de oorlog, maakte er een duits vliegtuig met beschadigde motor een noodlanding en bij de bevrijding waren het weer engelse en amerikaanse batterijen, die er dekking vonden bij de beschieting van de duitse linies in het gebied van Nederweert. De canadezen uiteindelijk haalden er bij hun opmars het hout voor het verbeteren van de door het zwaar materiaal doorploegde wegen van het Middenlimburgse land, op weg naar de victorie.

ADVENTIEVEN LANGS DE MAAS IN LIMBURG, VI.

door S. J. VAN OOSTSTROOM & J. MENNEMA
(Rijksherbarium, Leiden)

Nog steeds worden er langs de Maas in Limburg, hoofdzakelijk in de al dan niet verlaten grintgroeven bij Grevenbicht en Itteren, nieuwe adventieve plantesoorten gevonden, niettegenstaande het feit, dat er sinds 1958 reeds vijf maal vaak uitgebreide lijsten van nieuwe adventieve planten van de Limburgse Maasoevers zijn gepubliceerd. Deze zesde lijst, die aansluit op die van 1968 (Natuurhistorisch Maandblad 57, no. 11, p. 174-175) bevat vooral nieuwe vondsten, gedaan in de jaren 1968 t/m 1971. Daarnaast leek het ons dienstig om volledigheidshalve ook nog drie oudere waarnemingen op te nemen van de heer L. Grégoire (Maastricht) uit 1942, de heer J. Dorgelo (Haarlem) uit 1966 en de heer M. T. Jansen (Veenendaal) uit 1967.

De hier gepubliceerde vondsten, waaronder 19 taxa, die nog niet eerder langs de Maas werden aangetroffen, brengen het totaal van Limburgse Maasadventieven op 233. Dit hoge aantal kwalificeert deze adventiefterreinen tot de rijkste in den lande, die een jaarlijks bezoek meer dan rechtvaardigen. Reeds eerder wezen wij erop, dat de Limburgse rivieroevers blijkbaar zo weinig belangstelling genieten van de Limburgse floristen. Wellicht omdat de meeste adventieve planten niet met de gewone flora's zijn te determineren? Of misschien, omdat een niet onbelangrijk aantal planten thuis hoort in wat men meestal „lastige” families noemt: 41 Grassen, 38 Composieten, 34 Cruciferen, 20 Leguminosen, 12 Chenopodiaceae, e.d.? De schrijvers zijn gaarne bereid adventieve planten, die verzameld zijn langs de Maas in Limburg, mits voorzien van opgave van vindplaats, datum van de vondst en naam van de vinder, te determineren. De planten kunnen worden toegezonden aan hun adres: Rijksherbarium, Schelpenkade 6, Leiden.

Van belang is voorts om te weten of — en zo ja,

welke — adventieve soorten zich aan de Maasoevers blijvend hebben gevestigd of gaan vestigen. Voor enige soorten is dit reeds met zekerheid vastgesteld, zo bv. voor *Sisymbrium chrysanthum* Jord. (syn. *S. pyrenaicum* auct.), diverse *Medicago*- en *Erodium*-soorten, *Impatiens glandulifera* Royle, *Plantago indica* L., diverse *Aster*- en *Bidens*-soorten, *Galinsoga*, *Senecio inaequidens* DC. (syn. *S. lautus* auct.). Voor zo ver ons bekend, is de enige plant, die zich vanaf de Maasoevers ook elders in Limburg heeft verspreid, het fraaie gele kruiskruid *Senecio inaequidens* DC. Deze oorspronkelijk uit Z.-Afrika afkomstige woladventief heeft met zijn door de wind verspreide vruchtpluis grotere mogelijkheden om de Maasoevers te verlaten dan de niet minder fraaie Mediterrane woladventieven uit de geslachten *Erodium* en *Medicago*. Ook waarnemingen van deze en andere adventieven van andere plaatsen in Limburg dan de Maasoevers, stellen wij bijzonder op prijs. De in de hieronder volgende lijst tussen haakjes achter de plantennamen vermelde nummers hebben betrekking op de vindplaatsen.

Vindplaatsen:

1. Oost (Eijsden), aan de Maas, sept. 1942, leg. L. Grégoire.
2. Verlaten grintgroeve aan de Maas bij Grevenbicht, 12 september 1966, leg. J. Dorgelo.
3. Maastricht, linkeroever van de Maas ten Z. van de Servaasbrug, 1967, leg. M. T. Jansen.
4. Z. van Maastricht aan de oostelijke Maasoever, bij aangevoerde stenen, augustus 1968, leg. J. G. Slieker.
5. Verlaten grintgroeve aan de Maas bij Grevenbicht, 11 september 1968, leg. J. H. Kern, J. Mennema & S. J. van Ooststroom.
6. Verlaten grintgroeve aan de Maas bij Itteren, 12 september 1968, leg. J. H. Kern, J. Mennema & S. J. van Ooststroom.
7. Verlaten grintgroeven aan de Maas bij Grevenbicht, 14 augustus 1969, leg. S. E. de Jongh, J. Mennema & S. J. van Ooststroom.

8. Verlaten grintgroeve aan de Maas bij Grevenbicht, 25 oktober 1969, leg. J. Mennema.
9. Verlaten grintgroeve aan de Maas bij Itteren, 21 september 1970, leg. J. Mennema, R. van der Meijden & J. F. Veldkamp.
10. Grintgroeve aan de Maas bij Grevenbicht, 22 september 1970, leg. J. Mennema, R. van der Meijden & J. F. Veldkamp.
11. Verlaten grintgroeve aan de Maas bij Itteren, 20 september 1971, leg. F. A. C. B. Adema & J. Mennema.
12. Verlaten grintgroeve aan de Maas bij Grevenbicht, 21 september 1971, leg. F. A. C. B. Adema & J. Mennema.

Lijst van de gevonden planten:

Moraceae

Ficus carica L. (3). De Wever (Jaarb. Natuurhist. Gen. Limb. 1914, p. 11) noemde deze soort reeds „aangevoerd o.a. in de muren van den Jeker te Maastricht bij de Begijnenpoort (1913) en Heksenhoek (1914)”.

Chenopodiaceae

Chenopodium cristatum F. v. M. (9).
Chenopodium pumilio R. Br. (12).

Amaranthaceae

Amaranthus retroflexus L. (2).

Caryophyllaceae

Dianthus deltoides L. (4).
Silene gallica L. (2).

Cruciferae

Barbarea intermedia Bor. (9).
Berteroa incana (L.) DC. (2).

Lepidium neglectum Thell. (7).
Lobularia maritima (L.) Desv. var. *lilacina*
 Boom (9).

Leguminosae

Trifolium glomeratum L. (10).
Trifolium tomentosum L. (10).
Trigonella cf. *foenum-graecum* L. (2).
Trigonella procumbens (Bess.) Rchb. (2).

Lythraceae

Lythrum byssopifolia L. (2).

Geraniaceae

Erodium botrys (Cav.) Bertol. (2, 5, 7, 10).
Erodium stephanianum Willd. (5).
Geranium rotundifolium L. (6).
Monsonia biflora DC. (9).

Rutaceae

Citrus spec., kiemplant (9).

Solanaceae

Solanum elaeagnifolium Cav. (11). Dit is de eerste
 vondst van deze soort in Nederland.
Solanum nigrum L. f. *pallidum* Wessely (9).

Rubiaceae

Asperula orientalis Boiss. & Hohen. (2).

Cucurbitaceae

Citrullus lanatus (Thunb.) Matsum. & Nakai (syn.
C. vulgaris Schrad.) (6, 9).

Compositae

Senecio inaequidens DC. (syn. *S. lautus* auct.) (1).
Tagetes minuta L. (8).
Xanthium riparium Itz. & Hertsch (2). De in de
 3e lijst (Natuurhist. Maandbl. 51, no. 7-8, 1962,
 p. 116) vermelde *Xanthium* spec. van de grint-
 groeve aan de Maas bij Itteren behoort waarschijn-
 lijk ook tot deze soort; het materiaal is helaas te
 jong om dit met zekerheid vast te stellen.

Gramineae

Eragrostis suaveolens Becker (10).
Eremopyrum triticeum (Gaertn.) Nevski (2).
Setaria italica (L.) P.B. (2).
Setaria verticillata (L.) P.B. (2).

BOEKBESPREKING

Olieg Polunin: Bloemen en planten van Europa. Uitg. Gebr.
 Zomer en Keunig, Wageningen, in samenwerking met het
 Wereld Natuur Fonds, Zeist; 1970. Prijs f 65,—.

Een flora van 860 bladzijden, verlucht met ruim 1000 kleuren-
 foto's, die alle wilde planten uit heel Europa beschrijft, is een
 begerenswaardig bezit, nu in de a.s. vakantiemaanden menigeen
 half Europa doorkruist; de geïnteresseerde natuurliefhebber is
 van veel gesleep verlost en kan volstaan met één, weliswaar
 tamelijk volumineus boek, op de achterbank van zijn auto te
 leggen.

De opzet van deze flora is 'n bewerking van *Flora Europaea*
 (1964); in eerste instantie determineert men naar families, die
 weer verwijzen naar verdere detaillering in geslachten en $\pm$
 3000 soorten.

Voorafgaand is er 'n duidelijke lijst waarin verklaringen en
 tekeningen van de gehanteerde trefwoorden en termen. De
 beschrijving der soorten is beknopt, doch volledig.

Enkele registers vergemakkelijken het naslaan van de gewenste
 gegevens.